

Саєнко Людмила Іванівна,
кандидат історичних наук, завідувачка
науково-педагогічної бібліотеки
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
м. Одеса, Україна
<https://orcid.org/0009-0007-7309-7367>
saenko631@ukr.net

КУЛЬТУРА ПАРТНЕРСТВА В ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЧИТАННЯ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕК

Ключові слова: освіта, шкільна бібліотека, читання, культура партнерства

Постановка проблеми: У цифрову інформаційну добу відеотрансляцій і гаджетів світових масштабів сягнула тенденція зменшення книгочитання і згасання культури вдумливого читання. Це зумовлено розвитком нових технологій і ширшою доступністю легших для сприймання візуальних жанрів, а також загальною зміною читацьких практик, поширенням фрагментованого, блоггово-фейсбучного кліпового мислення і сприймання світу; інтелектуальною порожнечею від соцмереж. Усе це призвело до зниження рівня читання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми читання має тривалу історію. Ще великий український педагог К. Ушинський зазначав: його якість і результат визначає смислове, або свідоме читання. «Читати – це ще нічого не означає; що читати і як розуміти прочитане – ось головне». Окремі питання з історії бібліотек досліджували вітчизняні науковці (Н. Ашаренкова, Л. Гільманова, Т. Долбенко, В. Загуменна, В. Лутовінова, О. Матвійчук, В. Медведєва, В. Мозгова, Т. Новальська, Н. Новікова, П. Рогова, М. Сенченко, Г. Швецова-Водка та ін.). Розробкою проблеми інтересу до читання займалися В. Горецький, С. Міхалков, А. Чалишева, аспекти проблеми формування школярів-читачів знайшли своє відображення в роботах І. Гудзик, Н. Лапшина, В. Науменко, О. Савченко, Н. Скрипченко, Г. Ткачук, О. Кушнір розробкою проблеми інтересу до читання з

психологічної точки зору займалися Н. Локалова, К. Ритова та ін. Психологічні й дидактичні аспекти проблеми читання досліджено у працях Н. Бондаренко, Г. Костюка, С. Косянчука, В. Мартиненко, О. Савченко, В. Сухомлинського, Н. Чепелевої, інших вітчизняних науковців.

Бібліотека – один з прадавніх культурних інститутів. За довгий період людської історії її соціальні функції зазнали істотних змін. Сучасна бібліотека повинна бути привабливою та багатогранною. Перед нею стоїть завдання створити максимально комфортне середовище для тих, кому потрібна книга, читання, психологічне розвантаження.

Отже, бібліотечним працівникам не слід обмежуватись традиційними формами роботи, а варто шукати нові шляхи популяризації ресурсів своїх книгозбірень і розповсюдження знань.

Читання – унікальний феномен культури. У кожній країні воно виконує ще й найважливішу соціоохоронну функцію, що далеко виходить за рамки задоволення інформаційних і освітніх потреб користувачів. Сьогодні читання є єдиною інтелектуальною технологією засвоєння накопиченого людством знання. Саме тому зниження інтересу до читання, яке спостерігається останніми роками як у нашій країні, так і в багатьох інших країнах світу, викликає тривогу не лише у фахівців книжкової і бібліотечної справи, але й у широкій громадськості. В умовах реформування освіти актуальними постають проблеми реалізації ідей Нової української школи, зокрема впровадження в освітній процес педагогіки партнерства та створення гуманного освітнього середовища. Співробітництво й тісна взаємодія школи та родини уможливають розробити єдині вимоги до випускника школи, також всебічно сприяти його становленню.

Інтерес дитини до читання значною мірою залежить від ставлення до книги, до читання в сім'ї. Шкільна бібліотека завжди з радістю зустрічає батьків учнів: для них організовуються книжкові виставки, куточки із рекомендаціями та порадами, буклети, перегляди літератури, підготовлені

рекомендації «Як здійснювати керівництво читанням у сім'ї», проводяться анкетування щодо інформаційної культури учня-читача, щоб досягти конструктивних рішень у формуванні читацької компетентності, індивідуальні бесіди про захоплення їхніх дітей, ставлення до книг і підручників. Батьки обов'язково повинні знати захоплення своїх дітей, інтереси, допомагати в роботі з книгою, подавати особистий взірець високої культури в цілому й читання зокрема.

Спільне читання книг, переказ, обмін думками про прочитане – це читацьке спілкування в сім'ї, що виховує любов до книги, радість спільної мети, що єднає родинні традиції, родинні відносини між усіма членами родини.

Вивченню читацьких інтересів, більш тісному контакту з дітьми для подальшої індивідуальної роботи, підвищенню компетентностей, розвитку навичок читання, виробленню вміння користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями сприяє співпраця бібліотекаря та вчителів, надає можливість спільного проведення роботи з популяризації книги.

Важливою є роль шкільної бібліотеки в медіаосвіті батьків, яка має спрямовуватися на вироблення вмінь враховувати вікові й психічні особливості дітей, що впливають на поведінку у віртуальному світі, та здобуття навичок переконливого роз'яснення як позитивних, так й негативних наслідків захоплення медіа. Важливим засобом формування медіаграмотності батьків є бібліотечні сайти, які надають доступ до ресурсів і матеріалів, довідково-інформаційного обслуговування, містять поради щодо долучення дітей до світових книжкових скарбів, рекомендації щодо роботи з інформацією на «Сторінках для батьків». Крім того, на бібліотечних сайтах може узагальнюватися і поширюватися інформація про діяльність спеціалізованих інтернет-ресурсів, які опікуються роботою з виховання медіакультури, розроблення медіаматеріалів для навчання батьків, проведення досліджень щодо ролі бібліотек і медіа в житті сучасного

суспільства, участь у проведенні тижнів медіакультури, днів медіабезпеки, проведенні тренінгів, семінарів, зустрічей для батьків з формування навичок протистояння маніпуляціям, фейкам, мові ворожнечі в засобах масової інформації, поширення для батьків освітніх інтернет-ресурсів, презентації новинок видавництв, електронних книжок, публікацій у періодичних виданнях та мережі інтернет навчального характеру на теми ознайомлення дитини з інтернетом, небезпеки в мережі, правил дотримання безпеки в інтернеті, запобігання та протистояння кібербулінгу тощо.

Класні керівники долучаються в організації проведення бібліотечних заходів: благодійної акції «Подаруй бібліотеці книгу», «Захист читацького формуляра», захист проєкту, тижня дитячої книги, бібліотечних медіауроків, нестандартних уроків (ділові ігри, прес-конференції, урок-«суд»), літературних і музичних вечорів, засідань літературних кав'ярень, вечорів-зустрічей із місцевими літераторами, диспутів, бібліотечних квестів, бліцтурнірів, літературних екскурсій та ін.

Під час проведення тематичних тижнів на допомогу вчителям-предметникам бібліотекарі можуть організовувати книжкові виставки й тематичні полиці. Цікава форма заохочення учнів до читання – проведення челенджу «Я зможу», завданням якого є за літні канікули прочитати книги із переліку літератури позакласного читання. На початку навчального року бібліотекар і вчителі визначають лідерів читання.

Старшокласникам пропонуються театралізовані. Перевтілюючись в улюблених персонажів, вони демонструють обізнаність із творами, на прикладах літературних героїв вчать бути добрими й справедливими, відчувати бажання боротися зі злом. Це допомагає розвивати творчі здібності школярів.

Шкільний психолог і бібліотекар можуть організувати «Батьківський клуб» або лекторій, ознайомити батьків із питаннями булінгу, провести

захопливий диспут на злободенну тему, надати психолого-консультаційну допомогу з питань медіабезпеки тощо.

Цікаву й різноманітну роботу можна також проводити у співпраці з дитячими чи юнацькими бібліотеками й музеями: бесіди, екскурсії, віртуальні подорожі, бібліотечні квести. Тільки спільними зусиллями можна створити умови для творчої діяльності дітей, що сприятиме гармонійному розвитку особистості, формуватиме систему роботи з дитячою книгою.

Одним із важливих складників у культурі партнерства має бути мовленнєва культура, яку батьки, педагоги й шкільні бібліотекарі повинні прищеплювати дітям своїм прикладом.

Цікаво, що книжкова терапія допомагає всім, незалежно від професії та віку. Відомо, що читання – найефективніший спосіб знизити стрес, відпочити від щоденних турбот. Книга – найкращий спосіб подолання самотності. Читаючи книги, написані в різних епохах і в різних культурах, ви навчаєтеся бути терпеливішими, перемагати на життєвому шляху перешкоди й забобони.

Життєво необхідним є озброєння дітей знаннями, уміннями й навичками щодо збереження власного життя та здоров'я.

Отже, виховання покоління зі сформованою культурою безпечної поведінки, із засвоєним алгоритмом дій в умовах конкретної надзвичайної ситуації – одне з пріоритетних завдань, яке поставлене сьогодні перед суспільством. Саме тому виникла необхідність проведення не тільки в навчальних закладах, а й у бібліотеках, заходів із метою надання дітям елементарних знань з особистої безпеки, вивчення правил поведінки під час надзвичайних ситуацій, особливо тих, вірогідність виникнення яких є доволі великою на тій чи іншій території. А останнім часом – це ще і вміння реагувати на нові загрози, що з'явилися в нашій країні, а саме: військова, терористична, інформаційна небезпека.

Партнерство – важливий аспект у реалізації освітньої реформи, адже має об'єднати спільною метою бібліотекарів, учителів, батьків і учнів і сприяти створенню гуманістично спрямованого освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://tinyurl.com/bdd74ahc>.
2. Дяченко Н. Бібліотеки Нової української школи: реалії сьогодення та перспективи розвитку /Н. Дяченко. URL: https://znayshov.com/FR/15709/mv_58-341-351.pdf.
3. Джерело педагогічних інновацій. Бібліотека закладу загальної середньої освіти – стратегічний партнер Нової української школи. / укладачі: Л. Ворфлік, З. Жеребкіна; голов. ред. Л.Д. Покроєва. Вип. № 3(35). Харків : Харків. акад. неперерв. освіти, 2021. 204 с. URL: <https://tinyurl.com/3v32bnxy>.
4. Бубликова Л. Співпраця шкільної бібліотеки з батьками /Л. Бубликова. <https://tinyurl.com/uafpur54>

Liudmyla Saienko,

Candidate of Historical Sciences, Head of the Scientific and Pedagogical Library
of the Odesa Academy of Continuing Education of the Odesa Regional Council,
м. Odesa, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0007-7309-7367>

saenko631@ukr.net

THE CULTURE OF PARTNERSHIP IN PROMOTING READING IN SCHOOL LIBRARIES

Keywords: education, school library, reading, culture of partnership.

Шеремета Вікторія Василівна,

вчитель початкових класів ліцею «Крижанівський»
Фонтанської сільської ради
Одеського району Одеської області

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

З початком пандемії у 2020 році та повномасштабним вторгненням у 2022 році вчителі щоденно приймали виклики «А як навчати компетентну особистість в умовах, що не передбачають ефективної підготовки?». Лише завдяки технічній підготовці освітян можна було організувати якісний